

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

☐ ☐

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

☐ ☐

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

România liberală.

România conservatoare de ieri s'a transformat deodată în cea liberală de azi. Ceeace ieri a avut încă caracterul boeresc, azi strălucește în haina modernă a liberalismului. Ceeace în ochii ocârmuitorilor țării era ieri păcat, azi se consideră de alți poruncitori ca virtute, civilizație, progres și cealaltă.

De notat e, că opinia publică din țară a primit aceasta schimbare de „sistem” cu o indiferență laudabilă. E natural, căci în România se perândă aceste două „curente” cu o precizie matematică. La introducerea unui guvern liberal îi ghicim înainte obștescul sfârșit, la distanța sigură a celor patru ori cinci ani, cât îi dat să trăiască. Iar conservatorii migrați dela putere se reculeg din momentul părăsirii guvernului, pentru a se înstăpâni la vreme din nou, când le va veni iar ceasul, ca să continue lucrările acolo, unde le-au lăsat, la venirea liberalilor.

Un joc politic, care în chipul cum se perândă, începe să plictisească toată lumea. La fiecare schimbare a regimului opinia publică românească de pretutindenea este în drept să aștepte, că aceste schimbări se fac din anumite rezoane mai înalte de stat, și orice schimbare înseamnă un câștig real pentru țară din toate punctele de vedere. În România e altfel.

Desele perândări conservatoare — liberale la guvernul țării n'au corespuns într-o nimica așteptărilor tot mai impaciente a opiniei publice românești. Nu vedem introducerea acelor reforme mari, de cari țara are azi urgentă lipsă și cari să ridice vaza și puterea statului român, înlăuntrul și în afară. Politica e azi jocul câtorva privilegiați, cari vin

și se duc dimpreună cu suita, care îi însoțește într-o mărire și la nevoi.

Cu toate că o adâncă rană are statul român. Chestia agrară e astăzi tot așa de îndepărtată de o rezolvire mulțumitoare, cum a fost la 1907. Au trecut dela răscularea țărănească mai bine de șase ani, s'au perândat de atunci liberali, conservatori, dar mai încolo nu s'a făcut nimic. Un singur mare bărbat s'a ivit în acest restimp, care a înțeles glasul vremii și primejdia chestiei țărănești — *Spiru Haret*. La ridicarea culturală, și întărirea economică a clasei țărănești Spiru Haret și-a câștigat merite neperitoare.

Dară îndreptările treptate, nivelarea domoală a diferendelor sporadice ivite între particulari au fost cu mult mai insuficiente, decât să se poată vorbi de rezolvirea chestiei țărănești. Guvernele au fost nevoite să vadă, că aci se impune o operație radicală, și mai bine și-au dat unul altuia puterea, decât să susțină reformele recerute cu toată hotărârea.

Intervenirea armatei române în conflictul balcanic, pacea dela București, mândria națională au provocat în chip natural schimbări și în sistemul de guvernare de până aci. Partidul liberal chemat acum de M. Sa regele Carol la putere nu vine de astădată numai din obicinuință, ca să administreze cei vreo trei patru ani, ci aduce cu sine și promisiunea unor reforme capitale. În programul partidului liberal strălucesc azi două puncte cardinale: **Vot universal pentru toți știutorii de carte și exproprierea latifundiilor în favorul proprietarilor mici.** Foile din țară privesc la aceasta întreprindere a guvernului liberal cu mare neîncredere. Unele nu dau crezământ promisiunilor liberale și să îndoiesc în sinceritatea programului lor, alții — clasa privilegiată

boerească — se opun reformelor cu toată ura de clasă. Dar nu atâta sinceritatea unui guvern va garanta introducerea reformelor, ci mai mult opinia publică deșteptată. Se pare că în aceasta privință încă se poate remarca un progres laudabil. Glorioasa excursie în Bulgaria a trezit țara din inconștiența în care o cufundase politica stearpă a guvernelor de până acuma, și nu va mai permite scamatoria de până aci, în ceeace privește interesele vitale ale statului român.

Bancă culturală catolică maghiară în Ardeal. Catolicii maghiari din Ardeal au luat o hotărâre caracteristică pentru stările noastre de aici. Subt impresia multor bazaconii, susținute de somitățile clujene, au hotărât să mântue și ei Ardealul și pe maghiari de cutropirea valahă și să înființeze o mare bancă culturală maghiară catolică în Ardeal. Cum însă nu vreau să facă aceasta pe risicul lor, au crezut mai bine să intrevină deocamdată la guvern, ca acela să le dea — banii de lipsă spre acest scop. Sperăm, că guvernul, care în timpurile aceste și așa nu are ce face cu banii, va asculta și glasurile aceste rugătoare, și va face posibil catolicilor ardeleni, ca să poată mântui Ardealul cu strălucit rezultat dinaintea românilor hrăpăreți.

Reforme în Țara românească. Guvernul liberal de sub șefia dlui Ionel Brătianu s'a angajat la introducerea unor reforme de cea mai mare importanță pentru viitorul țării. Guvernul liberal a promis, că va introduce o *lărgire a votului electoral*, acordând fiecărui cetățean român, care știe scrie și citi vot. A doua problemă, a cărei rezolvire se așteaptă tot dela actualul guvern, este *exproprierea silită a latifundiilor în favorul proprietarilor mici.* În țara românească însă, ca și în orice alt stat nu atâta lipsa legilor bune este reclamată de opinia publică, cât mai mult aplicarea celor existente și curățenia moralului public. E interesant a citi în privința aceasta circulara dlui *Nicolae Brânzeu*, prefect al județului Argeș, adresată tuturor șefilor de oficiu și personalului administrativ din acest județ. Extragem din circulara instructivă a dlui prefect, care e originar din Transilvania, următoarele:

I.—1. Respectarea și executarea legilor în toată sinceritatea și față de toată lumea.

În toate țările civilizate acest principiu este de sine înțeles și aplicat, și numai în țara noastră, mai e încă nevoie să insistăm asupra aplicării legilor.

Cea mai mare datorie — și pentru noi și cel mai mare merit — este, ca funcționarii administrativi să execute și să aplice legile deopotrivă, pentru toți cetățenii. Legea învoelilor agricole, legea cârciumelor, legea meseriașilor și legea poliției rurale și urbane, au fost, în anii din urmă, mai puțin aplicate, și de aceea vă atrag atenția în deosebi asupra acestor legi pentru a fi respectate în litera și spiritul lor.

2. A fi cinsit și exact în îndeplinirea serviciului, sunt două calități indispensabile societății noastre. Cerem, ca șefii de servicii să dea pilda celor mici, și nici unii, nici alții — fără motive grave — să nu lipsească de la serviciul ce li s'a încredințat. Să se știe de asemenea, că funcționarii abuzivi, neglijenți, și cei ce vor pretinde sub orice formă pentru serviciul legalmente datorit: bani, lucruri sau alte servicii vor fi pedepsiți fără cruțare.

În fiecare Sâmbătă — voi primi și asculta la Prefectură, pe orice satean, care va avea să se plângă contra abaterilor funcționarilor administrativi.

3. Asemenea politică în administrația publică, a adus în trecut multe rele și neajunsuri. E timpul să înlăturăm pentru totdeauna această nenorocită deprindere.

4. Funcționarii, cari după lege au stabilitate, declarăm, că nu vor fi numiți decât în urma unei minuțioase cercetări și cu avizul șefilor lor direcți. Neregulele petrecute în ultimul timp vor înceta.

II.—În afară de îndatoririle strict oficiale, noi dorim și recomandăm funcționarilor a se face apostolii ridicării morale și economice a sâtenilor, îndemnând, sprijinind și organizând orice inițiativă, care ar avea de scop cultura și propășirea satelor.

Biserica și școala sunt și rămân pentru totdeauna instituțiile cele mai necesare pentru înălțarea sufletească a poporului și de aceea orice funcționar, care va sprijini silințele preoților și învățătorilor va avea mulțumirea și lauda noastră.

a) Complectarea numărului de școli — săli — necesare tuturor comunelor și întreținerea în bună stare a celor existente.

Organizarea cursurilor pentru analfabeți; organizarea specială a școlilor de adulți, cari vor oferi celor ce vor ști scrie și citi, dreptul de vot. Înființarea de biblioteci populare și societăți culturale d. p. celea recomandate în toată țara de „Liga Deșteptarea”, fondată de nemuritorul Spiru C. Haret.

Înființarea de școli practice de gospodărie rurală, în felul celei înființate deja de noi la 1910 în comuna Teiu din deal. Intemeierea de școli inferioare de meserii și mai multe ferme pentru agricultură.

b) Vom sprijini de asemenea educația fizică a tinerimei dela sate, prin tragerea la țintă și alte exerciții gimnastice. Prin supravegherea alimentației și prin regulata și buna funcționare a spitalelor și dispensarelor înființate sub administrația noastră trecută, ne vom sili să asigurăm sănătatea sâtenilor, de care au atâta nevoie. Ne vom sili a face, ca în fiecare comună să avem un agent sanitar, care să supravegheze starea igienică a satelor, a locuitorilor și să fie ajutorul direct al medicului de plasă.

Secarea de bălți și mai ales înființarea de puțuri cu apă potabilă și câte un cuptor

de pâne obștesc în fiecare comună, va fi iarăși o chestie scumpă inimei noastre.

III. — Pentru dezvoltarea economică a satelor vom avea grija ca șoselele actuale, podurile și podețele să se mențină în bună stare și să se construiască altele, ori unde nevoia va cere și în marginile posibilului. În deosebi vom da toată atențiunea șoselelor comunale, azi părăsite sau neexistente.

Băncile populare, cooperativele, obștiile sătești, se vor bucura de tot sprijinul nostru.

În rezumat dorim și voim, ca în județul Argeș, să domnească legea și dreptatea, să înflorească în toate satele sănătatea și cinstea, bucurându-se toți de rodul muncii lor în deplină libertate.

Fac apel călduros nu numai la iubirea de Țară și datoria tuturor funcționarilor administrativi, dar chem la muncă pe toți luminătorii, intelectualii și fruntașii satelor — preoți, învățători, proprietari — ca uniți să ridicăm județul Argeș, la un nivel înalt cultural și economic.

În vremea de prefacere de azi, când masele sunt chemate la viața publică și la emanciparea lor economică, ar fi o nespusă rușine ca județul nostru, să nu fie — ca și altă dată — în fruntea mișcărilor patriotice, prin avântul și dragostea sa de progres.

Sunt lucruri nu-i vorbă, cari ar trebui recomandate în atenție deosebită și șefilor comitatelor noastre de dincoace cu toate că noi nu ne numărăm între statele balcanice.

Pacea cu Românii. În Budapesta au convenit din nou membrii comitetului național spre a continua tratativele de împăcare cu contele Tisza. Foile anunță, că la consfăturile comitetului vor lua parte toți delegații români și este speranță, că acum se va încheia definitiv chestia aceasta mult agitată. Ziarele opoziționale aduc senzaționala

FOIȚA.

Despre ascultarea sfintei liturgii.

— Meditație —

de Ioan Georgescu.

(Continuare și fine).

Vedeți ce cugetări înălțătoare de suflet ne pot inspira cele 8 fericiri, dar apoi epistolele sf. Apostoli, mai ales ale sf. Paul, despre care un mare sf. Părinte, sf. Ieronim, zicea, că ori de câteori îl citește ori îl aude cetindu-se, i-se pare, că ar auzi glasul lui Dumnezeu, între tunete și fulgerere, precum și sf. Evanghelii cu pildele și asemănările lor, câte cugetări mari și zguduitoare de suflet, nu se pot inspira, dacă, de sine înțeles ne-am cugeta puțin la ele. Ar duce prea departe să vă talmăcesc totul cu de-amănuntul. Voiu aminti numai părțile mai însemnate. Între numeroasele ectenii ale liturgiei noastre ne rugăm pentru mai marii noștri bisericestii și lumești (Papa, Mitropolitul, episcopul, împăratul), pentru toți frații noștri, pentru cei ce aduc daruri și fac bine bisericii, pentru cei ce cântă și ascultă sf. liturghie. Mai departe suntem provocați din partea bisericii să ne rugăm și noi cei credincioși și pentru cei necredincioși „ca

Domnul să se îndure spre dâșii, să-i învețe pe dâșii cuvântul adevărului, să le descopere lor Evangelia dreptății și să-i unească pe dâșii cu sfânta Sa catolică și apostolică Biserică”. Vedeți, asta este rugăciunea Catehumenilor, adică rugăciunea pentru aceia, cari încă n'au primit învățătura creștină, ci numai o învățau. Catehumenii au fost numai în cele dintâi veacuri ale creștinismului, când oamenii mari se întorceau dela păgânism la creștinism și trebuia să învețe religia creștină încetul cu încetul.

Biserica noastră a păstrat rugăciunile acestea vechi, de mai multeori seculare, căci ele și astăzi își au înțelesul lor adânc. Din câți oameni trăiesc pe lume abea $\frac{1}{3}$ parte (549,017,000) sunt creștini, va să zică două din trei părți ($\frac{2}{3}$) ale omenimei încă nu cunosc Evangelia Mântuitorului Hristos și cam $\frac{1}{6}$ sunt creștini catolici, creștini adevărații (264,506,000) după socoteala Iezuitului Krose. Așa dar sunt încă mulți, foarte mulți $\frac{2}{3}$ părți ale omenimei, cei chemați, cei necredincioși, pentru cari noi cei credincioși avem să ne rugăm „ca Domnul să se îndure spre dâșii, să-i învețe pe dâșii cuvântul adevărului, să le descopere lor Evangelia dreptății și să-i unească pe dâșii cu sf. sa catolică și apostolică Biserică”, ca să se împlinească dorința cea mai fierbinte a Mântuitorului, rostită în neuitata Sa rugăciune din presare cruntelor Sale

patimi; „ca toți să fie o turmă și un păstor!” Și ne rugăm pentru ei la sf. liturghie, pentru că nicăiri rugămintele noastre nu vor fi așa de ascultate ca tocmai la sf. liturghie.

Gândul și propusul acesta îl putem renoi și mai târziu la simbolul credinței, când e bine să deșteptăm în noi cugetul de a rămânea până la moarte în credința adevărată și în sinul bisericii celei adevărate. Dacă însă trebuie să ne rugăm pentru mai marii bisericestii și lumești și pentru toți frații noștri, trebuie să ne rugăm mai cu seamă pentru noi, ca să fim vrednici a ne împărtăși de fructele jertfei liturgice, pe care preotul, ce e drept, o aduce pentru toți, dar noi trebuie să ne rugăm în mod deosebit, ca să ne facem părtași de darurile și binecuvântările dumnezeiești ale sf. jertfe. Biserica noastră ne îndeamnă să ne rugăm astfel în rugăciunea cea dintâi a credincioșilor după ce s'a întins antimisul: „Primește Dumnezeule, rugăciunea noastră; și ne fă vrednici a-ți aduce ție rugăciuni și cereri și jertfe necrutate pentru tot poporul tău; și ne îndestulează pe noi, pe cari ne-i pus spre slujba ta aceasta, întru puterea spiritului tău celui sfânt, fără osîndă și fără sminteală, întru mărturia curată a conștiinței noastre, să te chemăm pe tine în tot timpul și locul, ca auzindu-ne pe noi, să fii îndurat spre noi întru mulțimea bunătații tale”.

În a doua rugăciune a credincioșilor ne îndeamnă apoi sf. biserică să ne rugăm

știre, că tratativele au eșuat, celeguvernamentele susțin însă, că pacea se va încheia cu orice preț. Greutățile ce s'au ivit la încheierea unui *modus vivendi* sunt de a se cânta nu numai în concesiunile minimale oferite de contele Tisza, ci mai ales în împrejurarea că prim-ministrul nu oferă *destule garanții*, că eventualul acord va fi și respectat.

Noi deocamdată așteptăm liniștiți sfârșitul tratativelor, căci suntem siguri, că comitetul național își va ști face datoria.

Tisza la Majestatea Sa. Foile din Budapesta anunță, că Tisza a fost primit de Majestatea Sa în audiență particulară. Cu aceasta ocazie ministrul-prezident a referat despre situația politică generală și a prezentat proiectul nou despre împărțirea cercurilor electorale, în scopul obținerii unei aprobări prealabile. Se zice, că proiectul despre împărțirea cercurilor electorale va fi dezbătut în dietă înainte de Paști, ca noile alegeri din 1915 se poată fi efectuate pe baza acestei legi. — Cu aceasta ocaziune M. Sa s'ar fi declarat mulțumit cu restabilirea ordinii în Croația. Foile guvernamentale aduc știrea, că tot acum s'a atins și împăciuirea românilor, dar în privința aceasta nu s'a luat nici o hotărâre.

Corespondențe.

Scrisoare din Beiuș.

Momente de adevărată elevație sufletească a avut publicul românesc din Beiuș și jur Duminecă seara în 4 Ianuar st. n. a. c. Superioritatea seminarului Pavelian de băieți a aranjat cu concursul tinerimii o producțiune de Crăciun de-o apreciabilă va-

loare. Producțiunea a constatat din o piesă teatrală de Crăciun cu un prolog și un epilog. În prolog s'au executat mai întâiu diferite colinzi și piese muzicale, apoi s'au declamat unele poezii: „Și cei din urmă cași cei dintâi“, puternica poezie de Alex. Vlahuță, după celebra scriitoare italiană Ada Negri; „Copii către Moș-Crăciun“, dragălașa poezie a doamnei Elena Farago, recitată de-un elev din clasele inferioare; precum și câteva versuri comice de Haralamb Călămar. Punctul de forță a fost însă piesa teatrală de Crăciun în trei acte „Mesia“ de dl Augustin Cosma, prefect seminarial și absolvent de teologie. Pentru orientare mai sigură află de bine să schițez conținutul piesei teatrale. Actul prim se petrece în palatul lui Irod. La curtea regală se ține sfat. Sfetnicii și curtenii lui Irod se adună rând pe rând. Întâi Naftanail cu Gamaliil cari, fiind singuri oameni cu cap și cu inimă din anturajul lui Irod, discută chestiile mari cari agitau sufletele contemporanilor: despre svârcolirile filozofilor de-a afla rostul vieții, despre totala lor neputință de-a da un răspuns multumitor, despre unica lor mângâiere: Sf. Scriptură. Naftanail reflectează așa de cuminte: „Ce știu înțelepții? Se sbat ca peștii pe uscat. Răspunsurile lor sunt găngăveli de copii mici. De unde să știe ei ce-i vieța, aceasta taină, pe care o trăim, dar n'o înțelegem?... Om nu poate da răspunsul mare; numai Acel ce l-a creat pe el ne poate spune: de ce l-a creat. Scriptura, cuvântul lui Dumnezeu ne poate da răspunsul la întrebarea vieții“. Înțeleptul Gamaliil observă însă despre Sf. Scriptură a vechiului testament că nu are, precum nici nu are, stabilitate în sine, că privește oarecum cu fața în viitor, arătând spre Cel ce va să vină, spre „Mesia“. Mai vin și alți sfetnici de-ai lui Irod, toți Evrei, din cuvintele că-

roră vedem moravurile și preocupările sălbătice de-atunci: petrecerile sângeroase de circ și „geșeftul“ bun ce-l făceau înșelând, în acestea își aflau unica lor plăcere. Dar deodată se aude o trâmbiță, care anunță sosirea alaiului împărătesc. Apoi corul întonează imnul fermecător de simplu și frumos: „Irod să trăiască!“ o compoziție a profesorului nostru de muzică Fr. Hubic-Vertileanu, și în sunetele armonioase ale acestui imn intră Irod cu tot alaiul său: În frunte soldații cu coifuri cu zale, cu sulți făcute după modulul vechilor arme romane, apoi Irod cu diadema pe frunte, îmbrăcat într-o manta pompoasă, a cărei cap îl poartă un paj (copil de casă) draguț, și însoțit de alți curteni își ocupă tronul. Pășirea aceasta sigură, plină de demnitate și maestate, a lui Irod și a alaiului său a produs o impresie fascinantă asupra întregului public asistent, impresie pe care acordurile dulci ale imnului lui Irod a potențat-o numai și mai mult. După acestea se începe sfatul: Irod spune că domnia acum e mai sigură ca ori și când. Ultima porodiță de Macabeu răsvrățitor și-a dat sufletul în mâinile călăilor săi. Fapta aceasta a lui Irod ca și celealte fapte de cruzime ale lui (și-a ucis socrul cumnatul, ginerele și copiii, numai ca să-și păstreze domnia) află aprobarea sfetnicilor săi slugarnici, cari îi sugerează ideea de-a ocupa Babilonul pentru a-și scoate la iveală calitățile lui de domn și cuceritor. Pe Irod îl neliniștește însă împrejurarea, că cel mai cuminte sfetnic al său înțeleptul Gamaliil nu zice nimic la toate aceste fapte și gânduri ale sale, de aceea îl întreabă: pentruce tace? Gamaliil reflectează că el e cel mai tiner în sfatul lui Irod, de aceea nu prea vrea să vorbiască multe. De altfel, zice el faptele mari nu trebuie laudate; ele își au lauda în sine. Trebuie oare înălțat mai sus

pentru cei ce împreună cu noi se roagă și ascultă sf. liturghie, ca să le dea Dumnezeu „sporirea vieții și a credinței și a înțelegerii celei spirituale“, ca pururea să-i slujească lui Dumnezeu „cu frică și cu dragoste“, nevinovați și fără osândă să se împreune cu sf. taine și să se învrednicească de împărăția cea cerească. Și apoi pe toți ne admoniază cântarea Cheruvimilor „toată grija cea lumească dela noi s'o lăpădam: ca pe împăratul tuturor să-l primim, pe cel nevăzut încunjurat de cetele îngerești. Aliluia, Aliluia, Aliluia!“ Apropiiindu-se apoi momentul cel mai însemnat și mai înfricoșat din sf. jertfă liturgică. Biserica nu zăbovește a ne admonia în repetite rânduri zicându-ne: „Să stăm bine să stăm cu frică, să luăm aminte sf. jertfă cu pace a o aduce!“

Cum vrea să ne pregătească sf. Maică Biserica la acest moment, care este cel mai însemnat. Apoi: „Sus să avem inimile!“ „Să mulțămim Domnului!“ La aceea corul răspunde: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și sf. Spirit, Treimei celei de o ființă și nedespărțite“. Iar rugăciunea ce o zice în taină preotul la altar arată în cuvinte așa de măestre: pentruce este cu vrednicie și cu dreptate a ne închina lui Dumnezeu. Ea zice, pentrucă Dumnezeu mai întâiu ne-a creat (dintru neființă în ființă ne-a adus) și apoi ne-a rescumpărat. Dar ascultați mai bine această rugăciune frumoasă: „Cu vrednicie și cu

dreptate este a-Ți cânta Ție, bine a te cuvânta, a te lauda pe Tine, a-Ți mulțumi Ție, a ne închina Ție la tot locul domniei Tale; că Tu ești Dumnezeul cel negrăit, necuprins cu mintea, nevăzut, neajuns, pururea fiind, acelaș fiind, Tu, și unul născut Fiul Tău și Spiritul Tău cel Sfânt. Tu din neființă ne-ai adus pe noi și căzând noi iarăș ne-ai ridicat și n'ai lipsit a face toate, până ce ne-ai suit pe noi la cer, și ne-ai dăruit împărăția ce va să fie. Pentru acestea toate mulțumim Ție și unuia născut Fiului Tău și Spiritului Tău celui sfânt, pentru toate facerile de bine cele arătate și cele nearătate ce s'au făcut față cu noi, pe cari le știm și pe cari nu le știm... Mulțumim apoi și pentru sf. jertfă ce o aducem tot din mila lui Dumnezeu.

Biserica ne mai pregătește la acest sărbătoreasc moment al sf. liturghii și prin aceea, că orânduie și prescrie melodia cea mai înălțătoare de suflet la cântarea: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Sabaoț; plin e cerul și pământul de mărirea lui, Osana întru cei de sus. Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, Osana într'u cei de sus!“ Osana, osana, osana sunt momentele sfinte ale prefacerii. Toată suflarea să laude pe Domnul; „să se plece tot genunchiul, al celor cerești, al celor pământești și a celor de desuptul pământului“. După cuvântul sf. Apostol Paul (Filip 2, 10); toate buzele să șoptească o sfântă rugăciune de închinare

întru mărirea Celui ce vine în mijlocul nostru pe altarele noastre! „Luați mâncăți, acesta este trupul meu... Beți din acesta toți, acesta este sângele meu!“ Pâne și vin a fost mai înainte pe altar, — dar după aceste sf. cuvinte rostite de preot în numele Domnului Hristos, nu e mai mult pâne și vin, ci însuș trupul și sângele Domnului. Ființa (substanța) pânei pierde cu totul singur numai formele (speciile) pânei și ale vinului mai rămân, după cari stă ascuns trupul și sângele Domnului... Ce taină necuprinsă de mintea omenească și cât de înfricoșată! O aducem însă fiindcă Domnul a poruncit la cina cea de taină, când a zis: „Aceasta s'o faceți în amintirea mea!“ De aceea aducem sf. jertfă liturgică, nu ca jertfa noastră dintru ale noastre, ci ca însuș jertfa Domnului adusă Domnului. De aceea zice preotul: „Ale Tate din ale Tale!“ Iar corul întonează cântarea: „Pe Tine te laudăm, pe Tine te cuvântăm, Ție-Ți mulțămim Doamne și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru!“ Da, ne rugăm lui Dumnezeu și amintim pe toți strămoșii, părinții, patriarhii, profeții, apostolii, predicatorii, evangeliștii, martirii, mărturisitorii, contenitorii și pe tot sufletul drept, dar: mai ales pe preasf. curata, prea binecuvântata, mărita, Dispunătoarea noastră, de Dumnezeu născătoare și pururea fecioară Maria“. Amintim apoi iarăș pe arhierii noștri, ca să ni-i țină Dumnezeu „în pace, întregi, onorați, sănătoși, într'u zile inde-

muntele Taborului, ca să se vadă? întrebă Gamaliil. Adevărata cauză a tăcerii și îngâdurării sale este însă un vis pe care, la dorința expresă alui Irod, îl povestește între observările răutăcioase ale celorlalți sfetnici. Visul e următorul: „Părea că o întunecime adâncă învăluie întreg pământul. Deodată ceriul se deschide și o rază de lumină să desprinde din cer, pătrunde până pe pământ. La lumina aceea cerească, văd aproape de biserică o fecioară cu pruncul în braço, Fecioara e îmbrăcată în lumină, capul copilului e încunjurat de aureolă. Lumina din cer se stinge, dar aureola, ce încunjură capul copilului luminează, crește tot mai mare și mai luminoasă, luminează tot Ierusalimul, Palestina — lumea întreagă o cuprinde aceasta lumină ciudată. La un semn ce-l face copilul, biserica noastră pompoasă se dărâmă, se face una cu pământul, ca din pământ, răsar alte biserici, în toate orașele, ba în toate satele — pe tot rotogolul pământului, — cu alte altare nu ca într'a noastră. Și pe altarele tuturor aceeaș lumină ciudată — copilul acela micuț. — Regi, principii, împărați merg cu popoarele lor să i-se închine micului prunc, îl preamăresc, și-i aduc daruri prețioase, cântări de laudă. Cunosc popoarele — și mă uit și poporul meu, poporul jidovesc nu-l văd; puțini, puțini dintre poporul de rând, dar nu văd pe conducătorii lui. Eram aproape de el. Fără să vreau, am căzut la picioarele lui cuprins de un simțământ de supunere și închinare și i-am zis: „Cine ești tu? Și de unde e lumina asta ciudată?“ — „Eu sunt calea, adevărul și viața. Cine-mi urmează mie, nu va umbla în întunecere.“ Eu sunt cel ce dobor pe cei puternici și îngâmfați și ridic pe cei umiliți. Ocrotesc pe cei prigoniți și nenorociți și pedepsesc pe cei tirani. Eu sunt pe care-l așteaptă

lungate drept împlinind cuvântul adevărului Său. Și pentru toți și pentru toate!“ aducându-ne și aici aminte de toți cei vii. Apoi după ce cinstitele daruri s'au adus și s'au sfîșit trebuie să ne pregătim cu vrednicie pentru sf. împărtășire, cuminecare. De aceea trebuie să ne pregătim și noi sufletele noastre împreună cu preotul, care se roagă astfel: „Invednicește-ne pe noi să ne împreunăăm cu cereștile și infricoșatele Tale Taine ale acestei mese sfinte și spirituale, cu curată conștiință spre lăsarea păcatelor, spre iertarea greșelilor, spre împreunarea cu sf. Spirit, spre moștenirea împărăției cerești, spre îndrăznirea cea către tine, iar nu spre judecată sau spre osândă!“

După câteva cereri ne rugăm și pentru ca să ne învrednicim cu cutezare fără muștrare a-l chema (numi) pe Dumnezeu cel ceres Tată și a-i zice: „Tatăl nostru!“... Suntem chemați apoi a ne pleca capetele noaste Domnului, nu trupului și sângelui, adecă nu poftelor lumesti, ci voinței Dumnezeiești. Apoi să luăm aminte, căci începe sf. împărtășire (sf. cuminecătură). De cele sfinte numai cei sfinți să se apropie. De aceea zice preotul: „Sfintele Sfinților!“ adecă numai cei împăcați cu Dumnezeu, cei ce se află, în statul darului sfinților cei sfinți se pot apropia de sf. altar! Și mai descurcat se spune aceasta înainte de împărtășirea credincioșilor cu sf. daruri. Preotul zice: „Cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu iubire

popoarele; eu sunt cel ce va să vină. Vino după mine!“ Gamaliil mai întrebă: Unde sunt conducătorii poporului ales (ai poporului jidovesc) și i-se răspunde: „Ochi au și nu vor să vadă, urechi au și nu vor să audă și s'a învârtoșat inima lor ca să nu înțeleagă cele ce s'au zis dela Domnul către dânșii...“

Visul acesta alui Gamaliil îl înspăimântă pe Irod; sufletul lui e obsedat de idea Mesiană, când deodată sună din nou trâmbița și sutașul vine și anunță lui Irod că trei crai dela răsărit au venit să caute pe nou născutul împărat al Evreilor. Irod îi primește cu atât mai vârtos, că vrea să știriciască dela ei secretele militare ale Babilonului, pe care avea de gând să-l ocupe; de fapt însă voia să-iucidă. Fiindcă cei trei crai nu știu, unde se va naște viitorul împărat al Evreilor, Irod chiamă pe preoții cei mai slugarnici cari dovedesc din sf. Scriptură că Mesia are să se nască în palatul împărătesc, ba au spus-o limpede, că Meseia nu trebuie căutat atâta: Iată-l e de față; e Irod însuși! Când însă iluzia era mai mare și Irod se îmbăta cu speranța că el poate fi proclamat de „Mesia“, atunci pătrunde în sfatul împărătesc alui Irod un musafir nepoftit, bătrânul Simeon, care avea făgăduință dela Domnul, că nu va muri până ce nu va vedea nădejdea lui Israil, pe Mesia. Acesta spurberă visurile mesiane ale lui Irod, pentru că el descopere adevărul. El spune, contrar preoților aulici alui Irod, că Mesia nu se va naște în Ierusalim și cu atât mai puțin în palatul regal, ci în Viflaim și dintr'o familie săracă. Irod ar fi repus pe bătrânul Simeon, dar se temea de revolta poporului care-l venera ca pe un Sfânt. E nevoit să înghită galușca, dar își știe salva situația, cel puțin în fața celor trei crai dela răsărit, spunându-le, să meargă deci la Viflaim și dacă îl vor afla pe nou

să vă apropiați!“ Iar cei ce-l primesc pe Domnul în sf. taină a cuminecăturii, trebuie să-l binecuvinte, să i-se închine, că li-s'a arătat lor și să mulțumească pentru că au văzut lumina cea adevărată...

Dar și în mod deosebit sunt chemați cei ce s'au împărtășit „cu sfințele, preacuratele, cele fără de moarte, cereștile, de viață făcătoarele infricoșatele lui Chr. taine“ să mulțamească cu vrednicie Dlui. Sf. Ioan Gură de aur întocmitorul iiturgiei noastre, zice într'o omilie (vorbire) despre cei ce nu rămân până la sfășitul sf. slujbe că aceia se aseamănă cu Iuda care încă n'a rămas la cina cea de taină până la sfârșit cu Dl Christos și cu ceilalți 11 apostoli, ci ieșind singur în noaptea întunecoasă s'a dus la cărturari și farisei și l-a vândut pe Chr. Ba Sf. Ioan Gură de aur e deplin incredințat, că Iuda n'ar fi căzut în păcatul trădării și al vânzării lui Christos, dacă ar fi rămas și el cu ceilalți apostoli. Și o spune aceasta spre îndemnul și învățătura tuturor creștinilor. Nici noi să nu ne depărtăm deci de sf. lăcaș, până când nu s'a dat și cea din urmă binecuvântare și până ce nu s'a rostit și cea din urmă rugăciune, că pentru atâtea rugăciuni ale noastre și ale sf. maice Bisericii Dzeu „să se îndure spre noi și să ne măntuiască ca un bun și iubitor de oameni“. Amin.

născutul Mesia, să vină să-i spună și lui, că și el ar vrea să i-se închine. Crailor le promise apoi proviantul de lipsă pe tot timpul cât vor petrece în țara lui. Și cu acest gest se depărtează cu toată suita sa. — Acum rămân numai craii cu bătrânul Simeon, cu Naftanail și Gamaliil de o parte și preoții aulici de cealaltă parte, cari au un schimb de idei și de cuvinte vehement pe aceeaș temă mesiană. Partea cea mai mare a poporului jidovesc aștepta un Domn mare și puternic care să-i măntuiască din robia altor neamuri și să întemeieze o împărăție în care ei să fie domnii, iar celealalte popoare supușii lor. Și când bătrânul Simeon le spune că Mesia are să se nască din fecioara Maria, logodnica sermanului lemnar Iosif, preoții jidovi îi răspund: „Mergeți voi dar, de vă închinați lui Mesia cel sărac, noi așteptăm pe împăratul puternic.. pe Irod“... Și cu aceasta Jidovii încăpăținați se depărtează, rămânând numai cei de o părere: Craii dela răsărit, bătrânul Simeon, Gamaliil și Naftanail, cum rămân totdeauna la olaltă și în lupta vieții numai cei ce se unesc în gânduri și în simțiri... În urma descoperirii făcute de Simeon, că Mesia se va naște din Preacurata Fecioară Maria, Gamaliil înțelege visul în care se zicea: „Vino după mine!“ de aceea cheamă pe toți să meargă cu ei la Viflaim: „Fraților, El ne cheamă, veniți să mergem!“ Cu acestea se încheie actul prim. (Va urma).

Reviste.

Franța. Transacție între fabrica Putilov și uzinele Krupp.

„Echo de Paris“ publică următoarea telegramă din Petersburg: Aci s'a răspândit știrea, că uzinele Putilov au fost cumpărate de firma Krupp. Dacă această știre se va confirma, ea va produce mare senzație și indignare în Franța. Se știe, că artileria rusă de câmp e înzestrată cu acelaș sistem de tunuri ca și artileria Franceză. Tunurile se construiesc în fabrica Putilov și la uzinele Schneicer-Creuzot din Franța. Toți inginerii și muncitorii fabricii Putilov sunt francezi, trimiși de Schneider-Creuzot în Rusia“.

„Echo de Paris“ constată, că această știre e de necrezut, întrucât nu se poate închipui, că Rusia s'ar fi hotărât să incredințeze uzinelor Krupp marile sale secrete militare, trădând și secretele de construcție ale tunurilor franceze.

*

Știrea despre transacția încheiată între fabrica Putilov și uzinele Krupp a produs o mare enervare în Franța. Ziarele din Viena constată, că s'a dat o interpretare greșită acestei știri, pe care cercurile competente din Viena o desmint. Se

afirmă, că este vorba de reorganizarea fabricii Putilov cu ajutorul uzinelor Skoda și Krupp. Reorganizarea ar urma să se facă după modelul uzinelor Krupp. Se știe de altminteri, că uzinele Skoda și-au sporit în mod considerabil capitalul, tocmai în vederea acestei combinațiuni.

Diverse.

Consfătuire de prim-ministri. Ziarele din Belgrad pretind a ști, că la jumătatea lunii Februar va avea loc în București o întâlnire de ministri prezidenți, la care vor lua parte ministri prezidenți *Pasici* al Serbiei, *Brătianu* al României, *Venizelos* al Greciei și *Vukotici* al Muntenegrului.

Pregătirile de războiu ale Rusiei contra Svediei. Se știe, că Rusia face pregătiri de războiu în Finlanda contra Svediei. Guvernul svedez fiind din vreme informat despre acest plan, a luat toate măsurile de precauțiune.

Nouă cheltuieli pentru fortificarea graniței Herțegovinei. Nu mai puțin ca 70 milioane coroane va cere ministrul de războiu delegațiunilor, ca cu aceasta sumă să întărească — după planul care deja e gata — granița de sud a Herțegovinei. Linia pe care vor fi construite fortificațiile e: *Visegrad, Dolna, Tuzla-Orenza.*

Dela Asociațiune. Primim următoarele: E trist, dacă nici cea mai înaltă instituțiune a noastră, „Asociațiunea”, nu e sprijinită după merit și e spre paguba noastră, dacă nu căutăm, ca razele ei de lumină să ajungă în măsură cât mai mare, prin toate comunele locuite de frați de-ai noștri.

Ne adresăm și de astădată cu toată încrederea, către Domnii preoți învățători și ceialalți fruntași ai poporului nostru și îi rugăm cu tot dinadinsul, să binevoiască a înscrie cât mai mulți membri și cu posibilă grabire să ne trimită listele cu numărul membrilor înscriși.

De aici, din centru, nu se poate face totul. Este în interesul nostru al tuturor, ca să ne facem fiecare datorița, sprijinind frumoasele și mărețele năzuințe ale „Asociațiunii”, prin cari conlucrăm la deșteptarea și înaintarea în bună stare a poporului din care facem parte, și pentru care datorița avem să muncim.

Admin. „Bibl. pop. a Asoc.”

Instructori pentru promovarea educației fizice în România. Ministerul de război român urmărește pregătirea unor instructori buni, cărora li-se va încredința câte o grupă de copii și câte o grupă de soldați pentru formarea educației lor fizice și promovarea ei în modul acesta în întreaga țară. În acest scop a înființat pe lângă școala militară de infanterie o secțiune specială pentru formarea educației fizice a viitorilor ofițeri. Formarea educației fizice în aceasta secțiune se face în două perioade. Prima: Gimnastică educativă. A doua: Gimnastică aplicată, sau militară. În prima perioadă se are în vedere îndreptarea diformităților corpului; o armo-

nică dezvoltare a tuturor mușchilor corpului, fortificarea celor patru funcții ale organismului și o cât mai regulată funcționare a tuturor părților ce compun organismul omenesc. În a doua perioadă se caută a se ține maxima dezvoltare a forței corpului. În această perioadă se urmărește dezvoltarea aptitudinilor fizice necesare soldatului și anume picioare zdravene, aparat respirator perfect, cât mai puțină sensibilitate la frig sau căldură, etc. Paralel cu exercițiile cari duc la aceste rezultate, elevii urmează cursuri de anatomie, fiziologie, igienă și pedagogie, noțiuni absolut necesare unui educator fizic conștient. Iată o vestă din cele mai îmbucurătoare, care ne poate împinteni și pe noi la o educație analogă.

Invitare la balul filantropic, ce se va ține în ziua de Trei-Sfinți la 12 Februarie n. în sala „Hotelului Univers”. Venitul curat este destinat pentru „Fondul studenților bolnavi”.

Reuniunea de cetire și cântări a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia invită la Petrecerea împreună cu producțiunea teatrală care o va aranja Duminecă, la 8 Februarie st. n. 1914 în sala de petrecere a hotelului „Europa” din loc.

Telegrafe fără fir din Germania la America. Din Berlin s-a anunțat expedirea primei telegrame oficiale fără fir din Germania la America. Telegrama a fost dată de însuși Impăratul Wilhelm pentru președintele republicii Wilson. Îndată după expedare stațiunea din Hanovera de unde a fost expedată a primit avizul că telegrama a sosit la destinație fără de nici o greșală. Depărtarea între ambele stațiuni e de 6500 chilometri.

Cum se ajutoarează sașii. Reuniunea femeilor săsești din Sibiu a intervenit la proprietarii hotelor și a birturilor din Sibiu ca se socotească la fiecare consumat câte 2 fileri după consumația ce a avut-o. În chipul acesta s-au adunat în anul 1913 683 cor. 97 fil. cari s-au dat spre diferite scopuri culturale săsești. Mai ales s-au ajutat copii săraci și orfanotrofiile mai lipsite. E pe bună seamă un iscusit mod de a acvira mijlocele trebuincioase pe sama unor instituții cari sunt avizate mai mult la sprijinul publicului. Aviz celor interesați.

Aviz. „Atragem atenția On. domni preoți asupra bogatului magazin de artă bisericască a lui Ladislau Gherman, Wien, *Mariahilferstrasse 96, unde se află de vânzare cu prețuri moderate tot felul de ornate și vase sacre (potire, cruci, cădelnițe etc.)*.”

(1) 2-10

Producția petrolului în România. În cursul anului trecut producția petrolului în țara românească a fost de 1.886.500 tone față de 1.804.761 tone din anul trecut. Sporul a fost deci de 81.765 tone.

Scumpirea pâinii în Budapesta. Brutarii și franzelarii din Budapesta au avizat publicul, că pe viitor au scumpit pâinea cu 2 fileri la chilogram. Motivul scumpirii ar fi, că prețul făinei s'a ridicat cu ceva.

Ger mare. Din toate părțile țării s'a anunțat geruri mari și cu deosebire în părțile mai muntoase barometrul a arătat dimineața 27 grade. Acceleratul Arad—Brașov la stația Botfalau s'a oprit din cauza înghețului, așa că numai cu întârziere mare a sosit la Brașov.

Hymen. *Eufemia Papiu* și *Emil Graw* cleric abs. anunța serbarea cununiei lor religioasă care se va celebra în 8 Febsuar n. 1914 la orele 3 d. p. în biserică gr.-cat. din Ernot.

Mulțămita publică. Din incidentul instalării P. O. Domn Enea Pop Bota, de protopop și paroh al Ludoșului s'a aranjat în 11 Ian. 1914 o serată muzicală împreună cu dans, cu binevoitorul concurs a reverenților domni teologi din Blaj, la care au binevoit a suprasolvi următorii domni:

Nicolae Solomon, protopop Blaj 5 cor.; Andreiu Rusu, propr. Turda 4 cor.; Octavian German, preot Hădărău 1 cor.; Vasile Șerban, preot Ciuciu 1 cor.; Nicolae Galea, preot Inoc 2 cor.; Botezan Filon, inv. Orosia 1 cor.; Ales. Târnovean, protop. Pogăceaua 5 cor.; Moise Birtolon, not. Lațcud 6 cor.; Iuliu Ilian, preot Grind 3 cor.; Emil Marcu, Chimitelnic 5 cor. Dr. Moldovan 2 cor. Ioan Moldovan not. Bobohalma 3 cor. Dr. Ioan Harșa adv. Reghin 6 cor., Mihail Hodărnău preot preot Pata 1 cor. Vas. Curta Ludoș 2 cor. Ieronim Dănilă protop. Cătina 4 cor. Ioan Galea 1 cor. Moldovan, Uioara 1 cor. Enea Bota 5 cor. Dr. Velican adv. Alba-Iulia 5 cor. Dr. Mezei adv. Vinț 5 cor. Ioan Boeriu preot Ulechița 5 cor. Vasiliu Micu preot Budatelec 1 cor. Dr. Virgil Radeș adv. Sămărtin 3 cor. Dr. Victor Suciu adv. M. Oșorheiu 3 cor. Dr. Ioan Pantea adv. M. Oșorheiu 5 cor. Aurel Voda preot Chirileu 2 cor. Caliani prof. Blaj 1 cor. Marius Elekes mare prop. Velcher 5 cor. Constantin Rusu preot Șarmaș 5 cor. Mureșan Vasilie preot Budiu 2 cor. Aurel Pop inv. Șard 1 cor. Iuliu Vlassa prop. Ciud 2 cor. Silviu Hățăgan preot Ciud 2 cor. Dr. Ioan Oltean adv. Mludoș 10 cor. Ioan Rusu prop. Mludoș 10 cor., Frieder Mor adv. Ludoș 5 cor. Menosági Iános not. Ludoș 8 cor. Buzás Iános hotelier Ludos 10 cor. Simion Béres hot. Ludoș 3 cor. Bucur Sogan mare prop. Ludoș 4 cor. Alexandru Sovaroși preot Cristur 2 cor. Octavian Popa preot Săcal 4 cor.

Primească P. St. Domni suprasolvenți și pe calea aceasta mulțămita noastră.

Tot pe aceeași cale adresăm mulțămite reverenților domni teologi din Blaj pentru binevoitorul sprijin, ce ni l-au dat, încât de succesul concertului am ramas încântați numai noi cei de pe câmpie ci și străinii.

Mludoș la 20 Ianuar 1914.

Dr. Ioan Oltean avocat, Vasiliu Morariu inv.

Cinema „Edison” în Blaj. Duminecă în 1 Februarie n. a. c., se va reprezenta în cinema „Edison” din Blaj, minunatul film *Regina Nilului — Cleopatra.* — Atragem atențiunea publicului asupra acestui film.

Sirolin
„Roche”

Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație

In morburile de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloză copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Religiositatea și cultura.

După Fr. Xav. Wetzel.

Trad. de I. Belu.

(Continuare și fine.)

Un anumit călugăr Beda din veacul al VII-lea a inventat calcularea cu ajutorul dejetelor. Episcopul din Salzburg Virgilius a fost primul, care a susținut, că pământul se mișcă. Diaconul Gioya a inventat magnetismul și compasul; praful de pușcă pe care nu l-au putut inventa nici matematicianii nici înțelepții, l-a dat omenirii călugărul Berthold Schwarz; Algebra ne-a făcut-o cunoscută Luca di Borgo; cel dintâiu care a descompus raza solară în alte 7 colori a fost jezuitul Cavalieri; Regio-Montanus și Copernicus amândoi preoți au stabilit teoria despre sistemul solar, făcându-se cunoscut rolul soarelui, a pământului și a planetelor; Cardinalul Cuza deja înainte de Galilei zicea, că pământul își face rotațiunea în jurul soarelui; benedictinul Pontius a fost cel dintâiu, care a stabilit metoda pentru instruirea surdo-muților; jezuitul Lana a fost cel dintâiu, care a învățat pe cei orbi să citiască; iar diaconul Rollet cu doi ani înainte de Franklin vorbea de electricitate atmosferică.

Nu de mult s'au găsit în Lyon un glob pământesc, făcut de un călugăr. Pe el să află toate râurile din Africa centrală, atât de corect desemnate încât se unesc cu mapele de azi. Globul acesta e o creațiune admirabilă, gătit la 1701 după relațiunile misionarilor franciscani pe seama academiei din Lyon. Acești misionari au străbătut interiorul Africii prin veacul al XVII-lea propovăduind pe Hristos.

Statua renumitului Galvani a fost desvălită în Bologna la 1879. Acest fizician a inventat electricitatea animalică, Galvani nu a fost numai un mare învățat ci și un creștin piu. În tinerețe avea de gând să se călugărească, dar în sfârșit la sfatul stăruitor al rudeniilor și al prietenilor a îmbrățișat medicina. Mai târziu însă intrând în ordul al III-lea franciscan ca membru mirean a depus votul obligator, pe care l-a ținut până la moarte. Când republica „Cisalpină“ la 1790 pretindea dela oficianții săi să depună jurământul, care se împotriva învățaturii bisericii catolice, Galvani nu-l depune și mai bucuros abzie de rangul de profesor de universitate.

Vedem, că în tot locul și în toate științele rolul de conducători îl au bărbații catolici. Cine a văzut vre-o dată bazilica s. Petru din Roma, domul din Köln, bazilica s. Pavel din Londra, turnul s. Stefan din Viena, e cu neputință să nu fi reflectat la simțământul înălțător, care a fost în inima celorce au făcut planurile acele mărețe. Iar mănăstirile din evul mediu nu erau altceva, decât totatătea focare de unde se răspândeau științele, artele și pietatea în toate părțile lumii.

Veacul al XV-lea se numește veacul invențiunilor. Căci în timpul acesta s'a descoperit praful de pușcă, tiparul și compasul, cu ajutorul cărora Europa a fost în stare

să-și întindă domnia peste lumea întreagă, Tot în veacul acesta s'au descoperit continente întregi. Și precum am văzut conducătorii acestor mișcări au fost toți oameni, cari se împăcau atât de mult cu credința. Tot un călugăr a inventat la 1815 luminatul cu gaz. Iar la expoziția din Pariz la 1867 era un orologiu, care atrăgea atențiunea tuturor. Orologiul acesta a și fost învrednicit de premiul întâiu pentru construcția lui genială. Preotul Secchi mort la 1878 l-a construit cu atâta dibăcie, încât avea facultatea de a arăta umblarea și puterea vânturilor, timpul și cwantitatea ploii, starea barometrului, greutatea atmosferică, etc.

Rezultă, că religiositatea niciodată nu împedecă dezvoltarea științei, progresului și a culturii. Rămân adevărate cuvintele lui De Maistre, că: „Mama științelor e credința și Europa duce rolul principal în știință numai pentru că e creștină“. Ceeace se adevărește mai mult prin zisele protestantului Dwinelle din America: „Biserica catolică e mama întregii noastre culturi, și ea a dat vieță tuturor instituțiilor libere politice“. În orice ram al științelor și a literaturii întâlnim religiositatea, care singură e în stare să descopere atari adâncimi, cari numai de cel credincios pot fi cuprinse: „Cei mai mari între învățați stau cu pălăria în mână înaintea altarului și înaintea amvonului. Cari trec pe dinaintea altarului și amvonului cu pălăriile pe cap strămbând din nas, formează ceata celor ușori. Sunt ușori, fiindcă nu au nimic în cap“.

*

Prima telegramă dată peste Oceanul Atlantic a fost: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu“!

Și simțim, că telegrama aceea nu și-a pierdut însemnătatea nici în zilele noastre. Cu toate acestea atâtea inimi sunt înghețate de vântul rece al necredinții și al indiferentismului. „Cultura“ și „libertatea“ în numele cărora se face atâta mișcare, sunt cuvinte fermecătoare, cari electrizează inimile tineretului. Să nu ne mirăm așadar, când unii apucați de vârtej uită de Dumnezeu și de Biserică, și aruncându-se în brațele unei învățături înveninate, care le umple mintea de neștiință și inima de bacillii odioși ai îndoielii!

Numai cel religios e cult cu adevărat și religiositatea cea mai mare e măsura culturii celei mai înalte.

De ar veni vremea, când lozincele moderne se fie aruncate în valurile uitării, iar credința să pregătească calea spre cultura care-și are baza în Dumnezeu. Calea adevăratei culturi trebuie se ducă la înălțimea cea luminoasă unde domnește înțelepciunea vecinică.

(FINE).

Hirotonia a doua alui Atanasie e încă controversă.

(Continuare și fine.)

III.

1. Primatele Ungariei cu privire la unirea orientalilor din Ungaria avea putere discreționară dela papa¹⁾, deaceia Hollenich la început, privitor de rehirotonirea lui Ata-

¹⁾ Symbolae I. 178, 179.

nasie, cerea opiniuni numai dela teologi. Are drept di Păclișan, că dacă deja în 18 Martie 1701 Kollonich capătă răspuns, el va fi întrebat mai înainte de asta pe Papadapol din Padua dar de aici de loc nu urmează, că și Atanasie să-și fi înaintat cerea sa de rehirotonire, înainte de 18 Martie! Per quam logicae regulam se poate susține așa ceva? Au numai din scrisoarea lui Atanasie să-și fie luat știre Kollonich, despre invaliditatea hirotonirii lui Atanasie? Credit Iudeus Apella, alui Horatius! Asta a știut-o bine Kollonich înainte de a sosi Atanasie la Viena!

2. La o întrebare alui Kollonich din 26 Febr. 1701 îi răspunde din Roma Barberini în 2^a Aprilie 1701, că va nisui să-și ezopereze concesiunea de a hirotoni a doua oară pe Atanasie.

Dar înainte de data 2 Aprilie 1701, când îi spune cardinalul Barberini, că cauza aceasta, Propaganda a străpus-o spre competentă rezolvare s. Oficiu al învizițiunii, Kollonich mai ceruse și părerea unui cardinal Carnaro, acesta îi răspunde în 22 Aprilie 1701, și mai luminat ca Barberini, cumcă afacerea „importantă“ se ține de papa¹⁾.

Deci dară Kollonich pe lângă toată plenitudinea iurisdicției sale extraordinari, totuș deja la 2 Aprilie dar mai vartos la 22 Aprilie se încredințase perfect, că rezolvarea rehirotonirii lui Atanasie e de competența sfântului scaun apostolic.

3. În 30 Aprilie 1701 Kollonich iară a scris în aceasta afacere la Barberini²⁾, carele cu data 16 Mai 1701 dă răspuns la fel cu celealalte două mai sus amintite.

4. Mai avem o epistolă alui Barberini din 7 Iunie 1701, adresată lui Kollonich în carea se spune, cumcă cauza nu e decisă încă³⁾.

5. În 20 Iulie 1701, Mercuri, s'a pertractat instanția nunțiului din Viena străpusă de Propaganda sfântului Oficiu de învizițiune, în cauza atât de tribulată și rehirotonirii lui Atanasie, S'a hotărît, ca si se dee prin nunțul din Viena nouă adevăr⁴⁾.

Firul afacerii aici se rumpe brusc alte acte nu mai avem, cel puțin nu la Nilles. Acesta însă totuși zice, — pe ce bază nu pot examina — că Roma nu a în voit o a doua sfințire alui Atanasie⁵⁾.

6. Curia romană deci până în 20 Iulie 1701, nu dădu-se voie de a se sfinți Atanasie la Viena și nici nu știa că el să fi fost acolo sfințit.

7. De o a doua sfințire a sa nu avem cunoștință încă nici Atanasie în 7 Aprilie 1701, căci dânsul atunci o cere „cu iscălitura mâinii mele și cu puitura pecetii mele“.

De îi s'a dat, s'a dat numai după 1 Aprilie 1701, fără voia și știrea, cel puțin oficială a curiei papali.

7. Ce privește dovada de nou învizi-

¹⁾ Symbolae 106 și 107 cu nota.

²⁾ Symbolae 108.

Ezibitul lui Kollonich nu-l avem alt Barberini îl avem.

³⁾ Ibidem 287 și 288.

⁴⁾ Ibid. 109 și 110, adecă teologii scripuloși din Viena, să arete temeiul în puterea căruia cred ei, că mitropolitul din București nu e valid hirotonit de arhieru.

⁵⁾ Ibidinem pg. 288.

cată, dela Banoli, ti sună, că ștă, dacă e puternic Hevenesi să o pună pe ea să stea¹⁾.

Dacă cumva nu stă mărturia dela Hevenesi, atunci foarte ușor admite fraza: „am înfăles dela oamenii lui cari au fost cu dânsul la Beci“, o interpretare ca aceea, că nu este a să înfălege strict suita, care îl concomitase oficios pe Atanasie la Viena, ci alții cari trâmși de calvini acolo, voiau să-i zădărnicească confirmarea împărătească. Iară sub „alți neguțatori de treabă, cari au fost atunci la Beci²⁾“, e de a să înfălege oamenii de treabă în ale neguțătorii, dar în treaba de a distinge între solemnă profesiune a credinței și între rehirotonirea „sub condiție“, nu erau zău dumnealor de nici o treabă. Ei au spus aceea, ce au auzit, prin târg și prin hanuri și în acelea locuri, a „se popi popistășeste și a se vlădici“, e perfect identic, cu acel act, când un preot sau arhieru ortodox, abjură credința de până aci și emite profesiunea solemnă a noii sale religii catolice.

Vorbe de clacă cu privire la hirotonirea lui Atanasie sau mai făcut încă și în acel înțeles, că dânsul a fost hirotonit întru arhieru de patriarhul sârbesc din Carloveș³⁾.

IV.

1. În articolul meu trecut am fost zis, că opera originală alui Freyberger despre istoria unirii românilor cu Roma, s'ar păstra în biblioteca palatină din Viena, B. P. V. iară la arhiva palatină de acolo, A. P. I. V. (Hof und Staats archiv) ar fi numai un prescript al operii. Aceasta am zis'o întemeiat pe Nilles⁴⁾ și pe I. Fiedler fostul arhivar palatin, cela care a scris „Die Union der Walachen in Siebenbürgen unter Kaiser Leopold I“. Wien 1858. Domnul Păclișan spune însă, că el a văzut originalul în arhiva palatină⁵⁾. Din 1885 de când a scris Nilles s'a putut face schimbarea aceasta.

2. Dl Păclișan face pe procreatorul lui Freyberger și cu aceea când zice, cumcă Baranyi a căpătat instrucțiune dela statul catolic Ardelean, că la curtea din Viena să nu pomenească nimic despre unire. Mai târziu când totuși a tratat-o acolo, au făcut-o de aceea, căci se îmbunătățiseră prospectele unirii și-l recercă la aceasta însuși statul catolic⁶⁾.

Din începutul începutului Baranyi a trebuit se vorbească despre unire amănunțit la curtea din Viena. Atanasie înainte de a merge la București s'a pronunțat limpede pentru catolicism, el a fost în doi peri, nici cu turecul nici cu neamțul, numai înainte de a fi ales de cler. În Septemvrie 1697, Baranyi sosi la Viena. Încă înainte de plecarea lui Baranyi, Atanasie însă a fost ales de mitropolit⁷⁾.

Dar să tot fi vrut să tacă Baranyi la Viena, nu putea, căci cum bine se știe în 1697 în Martie Teofil ținu sinod de unire, apoi în 10 Iunie aceluiaș an 12 protopopi, se alăturară la hotărârile sinodului unionist

ni Martie¹⁾. Actele fură îndată trimisă la Viena prin Baranyi, ma clerul îl trimisă în scurt timp după aceea și pe Baranyi la Viena²⁾. Deci prin Iulie Baranyi a trebuit să fie deja în Viena. S'a înapoiat însă în grabă acasă și în Septemvrie 1697 din nou a călătorit acolo. Pare, că Teofil a murit pe când Baranyi era în Viena și de acolo îl vor fi trimis îndată — ce a sosit aceasta știre neașteptată și periculoasă — acasă, să apere interesele unirii începute. Altcum n'are înțeles a călători la Viena de două ori între 10 Iunie și finea Septemvrie.

3. Mai menționez, că pe Freyberger îl excepționează nu numai Nilles³⁾ ci și alți scriitori iezuitici. Frații Augustin și Aloizie De Backer, cari scriind „Bibliotéque des ecrivains dela C. d. Iesus“ în tomul I pg. 1953, spun, că în opul lor referitor de unirea românilor, nu află a urma pe Freyberger, ci să orientează după Hevenesi⁴⁾.

V.

1. În rândul trecut eu nu am zis că Hevenesi era „bătrân“ cum îmi impută dl Păclișan⁵⁾ ci, că era „cam bătrân⁶⁾“; apoi nu stă nici aceea ce mai zice Dsa, că Hevenesi a fost de 55 de ani când a decedat. A fost de 59 ani⁷⁾.

2. Mai sunt încă unele mărunțișuri în răspunsul dlui Păclișan, cari propie nu se țin de esența disputei și mai au și ceva tăiș. Mi-or prinde bine altă dată!

3. Inchei cu propusul, de a nu mai reveni asupra materiei din vorbă, decât numai atunci, când eventual se va aduce ceva nou, respectiv de hirotonirea, ori de nehirotonirea a doua alui Atanasie.

Scripturile vechi și noi au avut și vor avea totdeauna rosturile lor. „Habent sua fata libelli“⁸⁾.

*

Replica aceasta a cerut găzduire firească pe paginile „Culturii Creștine“. De acolo a primit academicul consilium nu numai abeundi, dar și perendi, „...se pare, că nu e consult, ca DVoastră să cercăți a Vă plasa acest articol nici într'alt loc“. Norocul meu că „se pare“ numai.

Stefan Pop.

¹⁾ Symbollae 164—173.

²⁾ Ibid. 177—180.

³⁾ Symbollae 183, 192, 218, 274.

⁴⁾ Ibid. 183 nota 1.

⁵⁾ Păclișan 527.

⁶⁾ Pop 461.

⁷⁾ Symbollae 9.

⁸⁾ Terentianus † 120. d. Cr. gramatic mare și poet.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Înainte de ce ai cumpăra
Altoi de viță de vie,
VIN

Pomi, ori arbori de decor,

cere în interesul propriu Prețurentul nostru ilustrat care conține pentru ori și cine multe lucruri folositoare.

ADRESA: **Sücs Sándor fia**

szőlőoltványtelep és bortermelő részv.-társ.

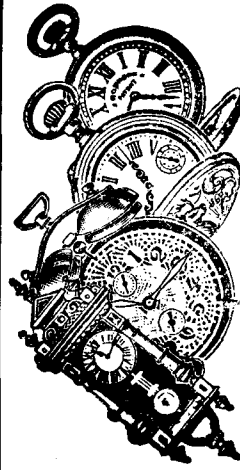
BIHARDIÓSZEG.

(70) 7—16

10—12

8 zile de probă

trimit la ori și cine în schimb, sau pe bani, pe lângă rambursă:

Ceas American de Nichel K 2-80
 > Patent Cap de cal K 3-—
 > Goldin-American K 3-50
 > Cap de cal-Drumferat K 4-—
 > Duplu-Cap de cal K 4-50
 > Neted-de Oraș K 5-—
 > Cop. dupl. Imit. argint K 6-—
 > De aur de 14 carate K 18-—
 > Original-Omega K 20-—
 > Wecker-Concurent, obdus cu Nichel 20 cm. înalt K 2-—
 > W. cu marca Junghans K 3-—
 > > Radium K 4-—
 > > > cu 2 sonării K 5-—
 > > > > cu 4 > K 6-—
 > > > > > cu muzică K 8-—
 Orologiu-Pendul de 75 cm K 8-—
 > > > cu baterie K 10-—
 > > > > > și baterie K 14-—
 Rotund cu Sonărie K 6-—

— Garanție în scris pe 3 ani. —
 Spedare pe lângă rambursă.
MAX BÖHNEL
 Wien. IV. Margarethenstrasse 27/671.
 Prețcurant original de fabrică, gratis.

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuiere, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopeți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sârmă, divanuri scl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini scl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 9—52

Cel mai bun izvor de comandat viță de vie cu rădăcină sau netede, ca

Berlandieri Riparia Teleki

cum și soiuri de plantațiuni cu rădăcină este

Administrația de viticultură

TELEKI ZSIGMOND

în Villány (Comit. Baranya)

Cereți Catalogul nostru cel mare, ilustrat.

(3) 3—10

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj.* Prețul 2 cor.

¹⁾ Rom. XIV 4.

²⁾ Păclișan p. 531.

³⁾ Izidor Ieșanu „Secta Patarenă în Balcani și în Dacia Traiană, împreună cu Istoria Balcanului până la ocuparea lui definitivă prin Ozmani“ București 1912 p. 486.

⁴⁾ Symbollae 183 cu nota.

⁵⁾ Păclișan pag. 528 (Pop 463).

⁶⁾ Păclișan 529 cu nota 2.

⁷⁾ Nilles l. c. 192 și 193.

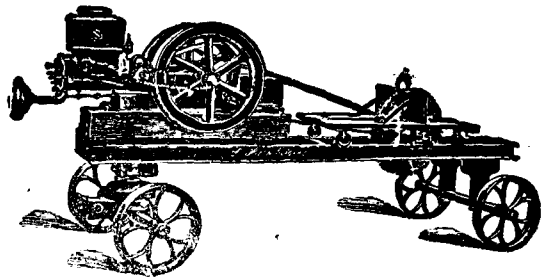
In atențiunea tăetorilor și-a
comersanților de lemne!

Inainte de a-ți prevedea atelierul
cu motor, nu întârzia a cere preț-
curentul nostru ilustrat cu

fireze și bărzi cu motorul
original american

WATERLOO

despre cari e știut în general, că s'au
dovedit pretutindenea de celea mai bune

Se poate afla numai la **DÉNES B.**
societatea comandită:
Budapesta, V., Lipót-Körut 15
Coală de preț și deslușiri gratuite.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din
vieța noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Semi-
narului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat
2.20 cor.

Balsamul apotecarului A. Thierry

este neîntrecut în efect la boalele de plumăni și
piept, alină catarul și curmă durerile cauzate de
tusă. Curmă aprinderi de gât, răgușeli și dureri de grumazi și
ferbințeli. Cu deosebire e bun contra sgârșiturilor de stomac și
colică. Vindecă vâna de aur și curățește rinichii, dă apetit, și
ajută la mistuire. S'a dovedit de leac excelent la dureri de dinți,
la dinți găunoși, la mirosul gurei folosită ca apă de dinți întăre-
ște gînjile și gura, încetează mirosul obvenit din stomac în gură.
Mijloc vindecător și sigur contra limbricilor. Vindecă tot felul de
rane, orbalț, beșici provenite din ferbințea, unflături, negei, ar-
sură, membre înghețate. In contra durerilor de urechi e un
leac neprețuit. — Să fie la îndemână în fiecare casă, la cazuri
obvenite, mai ales la influență, coleră și alte boale.

Să scriem la apoteca:

THIERRY A. «Îngerul păzitor» în **PREGRAI A**
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn).

12 sticle mici sau 6 duple, ori 1 specială mare 5.60 K.

La comande mai mari se dă rabat cuvenit. (68) 9—25

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. Y.**
Mihályi arhiep. și metropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime
32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria
Seminarială.*

Se află de vânzare la *Librăria
Seminarială din Blaj*

Icoana dlui **I. HRISTOS**
și a **Preacuratei MARIA**

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea
icoanelor $4\frac{5}{10}$ cm.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopot și fabrica de scaune de fier pentru
clopote a lui

Antoniú Novotny

în **Timișoara-Fabric**

43. 33—52

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de
multe ori premiate, cari sunt
provăzute în partea superioară —
ca violina — cu găuri după figura
S și pentru aceea au ton mai in-
tensiv, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai voluminoasă,
decât cele de sistem vechiu, așa
că un clopot patent de 327 kg.
este egal în tonul unui clopot
de 461 gk. făcut după sistemul
vechiu. Mai departe se recomandă
spre facerea scaunelor de fier
bătut, de sine stătătoare, —
spre preadjustarea clopotelor
vechi cu ajustarea de fier
bătut — ca și spre turnarea de
teacă de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„**Transsylvania**“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

✠ **Asigurări împotriva focului** ✠

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premiu ieftine.

✠ **Asigurări pe viață** ✠

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
rări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate 5,458,689.48
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 133.667.241.—
} viață „ 11.740.710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(8) 4—?